

**Простий і складений
(іменний та дієслівний)
присудок**

**Утворити з поданих слів слово-сполучення,
визначити головні та залежні слова**

- 1. (Золотий) осені;*
- 2. (перший) ластівкою;*
- 3. на високій (береза);*
- 4. знати (історія);*
- 5. любити (Вітчизна);*
- 6. знайомство з (учень).*

Записати речення, вставивши пропущені слова.

- 1.Що ... , те й ... .**
- 2.Літо на зиму ... .**
- 3.Восени й горобець ... .**
- 4.Зима ... , де літував.**

Слова для довідок:

*посіяти, запитати, багатий, жати, працювати,
позичати, багатий.*

Бесіда:

- 1.Що ми називаємо реченням?**
- 2.Які речення називаються двоскладними, а які односкладними?**
- 3.Що таке головні члени речення?**
- 4. Підмет – це...**
- 5.Присудок – це...**

Визначити в поданих реченнях головні члени

Листопад... Осінь розгорнула над містом сірий мокрий покров. Гострі вітри гнули гілля каштанів й зривали з них останній лист. У вибоїнах асфальту стояли калюжі.

ДОСЛІДЖЕННЯ:

**Осінь – красива пора року.
Осінній день короткий.
Лелека - символ батьківщини.**

Зустрів Присудок Підмета і каже йому:

- На скільки питань ти можеш відповісти?

- На два: хто? що?

- А я аж на п'ять! Послухай! Це я забезпечую тобі повну характеристику:

1) Що ти робиш?

2)Що з тобою робиться?

3) Який ти є?

4)Хто ти є?

5) Що ти є?

Типи присудка	Виражається	Приклади
Простий дієслівний	<ol style="list-style-type: none"> 1. Одним дієсловом 2. Фразеологізмом 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Потемніло море. 2. Він зуби з'їв на цьому
Складений дієслівний	<ol style="list-style-type: none"> 1. Допоміжними дієсловами (стати, почати, могли, хотіти, намагатися, продовжувати, бажати, вміти, збиратися, наміряться, перестати...) + інфінітив; 2. Короткими прикметниками (певен, ладен, згоден, рад, готов, годен, повинен...) + інфінітив; 3. Присудковими прислівниками (треба, можна, доцільно, необхідно...) + інфінітив. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Можна переконатися одразу. 2. Ми змушені були повернутися пішки.
Складений іменний	<p>Дієсловом-зв'язкою (бути, становити, являти собою, здаватися, називатися, вважатися, залишатися, опинятися..) + іменна частина (іменник, прикметник, числівник, займенник, дієприкметник, інфінітив)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. І зробився я знову незримий. 2. Лиш боротись – значить жить. 3. Жити – Вітчизні служити. 4. Книга – джерело знань.

Посварились якось Підмет із Присудком.

- Ти одягаєш часто мою маску,- сказав Підмет,- а мені це не подобається.

Присудок образився:

- Звідки ти взяв? Коли це буває?

- Коли і ти іменник, і я іменник. Спробуй розібратися, хто є хто. А я не хочу бути тобою.

- Нащо мені твоя маска іменника? Я й сам можу бути іменником.

Довго б сварилися Підмет із Присудком, та раптом з'явився розділовий знак на ім'я Тире.

-Я помирю вас,- сказав він,- стану між вами, і ніхто вже вас не сплутає.

З того часу і стоїть пан Тире між підметом-іменником і присудком-іменником, якщо між ними немає дієслова-зв'язки “ Є ”. А між підметом-іменником і присудком-прикметником не хоче стояти, бо вони й так не сваряться.

Аби "помирити" Підмет із Присудком, поставте у реченнях там, де потрібно, тире на місці пропущеної зв'язки "Є" :

- 1.Красне слово золотий ключ.**
- 2.Книжка маленьке віконце.**
- 3.Наука срібло, практика золото.**
- 4.Зароблений сухар кращий від краденого бублика.**
- 5.Корінь праці гіркий, але овоч солодкий.**
- 6.Розум скарб людини.**

Записати народні вислови, вставляючи з довідки потрібні за змістом присудки:

- 1. Вірний приятель – то найбільший ... .**
- 2. Порада - ... .**
- 3. Мир та лад – великий ... .**
- 4. Лиха порада – готове ... .**
- 5. Щастя без розуму - ... дірява.**
- 6. Правда – як ...: скрізь наверх спливає.**

*Довідка: торбина, не зрада, олія, клад, скарб,
нещастя.*

Домашнє завдання (диференційований вибір):

- 1. Написати твір-мініатюру або вірш на одну з тем :**
  - 1. Що за диво — осіння палітра!***
  - 2. Намалюємо осінь словами...***
  - 3. Осінній дощ.***

У свою роботу введіть речення, в яких між підметом і присудком треба поставити тире.

2. Випишіть із художньої літератури осінній пейзаж (10 речень), підкресліть граматичну основу в реченнях.